

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

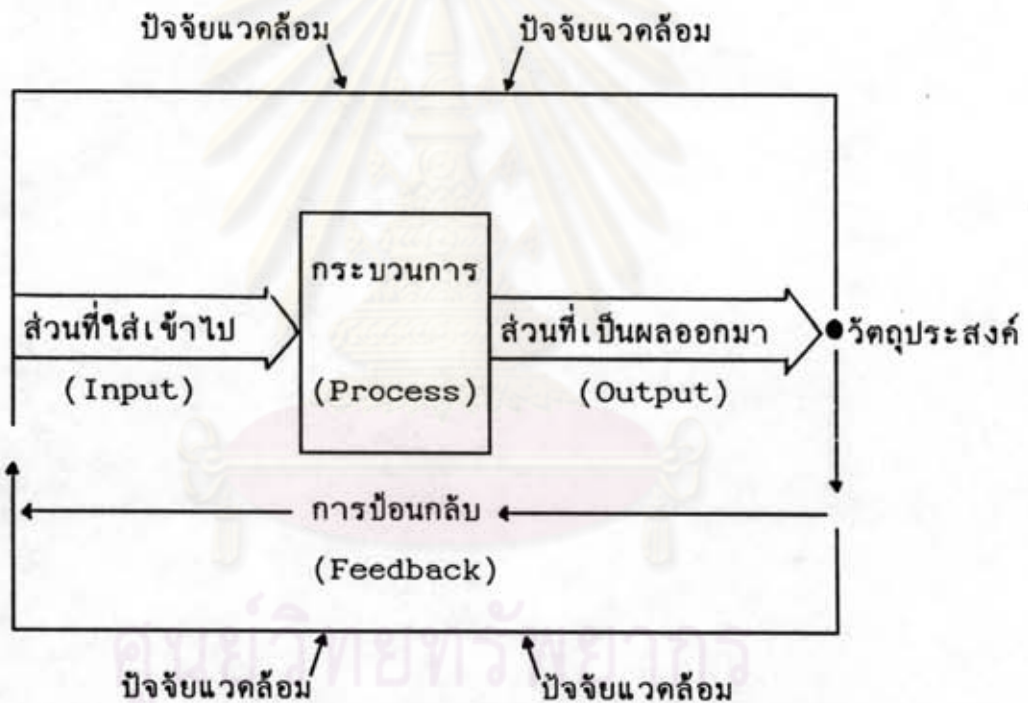
กระบวนการทางสังคม คือ กระบวนการที่สังคมฝึกอบรมสมาชิกใหม่ของสังคมให้รู้ ระเบียบ แบบแผน ประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ ของสังคม เพื่อให้สมาชิกที่เกิดใหม่สามารถ ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขในสังคมนั้น ๆ การศึกษาเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางสังคมด้วย

การศึกษาในฐานะกระบวนการทางสังคม หมายถึง กระบวนการที่จะช่วยให้คนเกิดการเรียนรู้ หรือกระบวนการที่จะหล่อหลอมกล่อมเกลาคคนให้เป็นคนมีคุณสมบัติตามที่สังคมต้องการ ในอดีตได้มีผู้ให้ความหมายของการศึกษาในฐานะดังกล่าวไว้มากมายอาทิเช่น

บัทเลอร์ (Butler, 1966) อดีตอธิการบดีแห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ได้กล่าวว่า "การศึกษาเป็นกระบวนการที่จะกล่อมเกลาคจิตใจของมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกับเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ของตนได้อย่างเป็นสุข และเป็นกระบวนการที่จะแผ่ขยายมรดกทางสังคมแก่คนในชาติ"

เบรมเมลด์ (Bramald, 1965) เจ้าของแนวคิดปรัชญาการศึกษาแบบบูรณาการนิยม (Reconstructionism) ได้กล่าวไว้ว่า "การศึกษา คือ อานาจการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมแก่ผู้เรียน" ส่วนดีวอี้ (Dewey, 1966) ผู้นำทางการศึกษาแบบพิพัฒนาการนิยม (Progressivism) ได้ให้ทรรศนะที่หลักแหลมมากมาย และสามารถนำบางส่วนมาสรุปได้ว่า การศึกษานั้นเป็นกระบวนการทางสังคมที่จะช่วยให้เอ็กัตบุคคลเข้าใจตัวเองและสังคมที่ตนอยู่ หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่ง ดีวอี้เห็นว่า การศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้คนเข้าใจชีวิตและสังคมในปัจจุบัน ไม่ใช่เป็นการเตรียมตัวเพื่อชีวิตในอนาคต (บรรจง จันทรสา, 2527)

ความหมายของ "การศึกษา" ในฐานะเป็นกระบวนการทางสังคมนี้ จึงมีลักษณะเป็นระบบการศึกษา เสมือนหนึ่งเป็นกระบวนการผลิตสินค้า ซึ่งเริ่มตั้งแต่ส่งวัตถุดิบป้อนเข้าสู่โรงงาน แล้วผ่านกรรมวิธีต่าง ๆ ในโรงงานจนออกมาเป็นสินค้าสำเร็จรูป ตามจุดมุ่งหมายที่โรงงานต้องการ ซึ่งการศึกษาก็มีลักษณะคล้ายกัน ผิดแต่ที่วัตถุดิบของเราเป็นมนุษย์ เมื่อผลิตแล้วก็ยังคงเป็นมนุษย์อยู่ แต่เป็นมนุษย์ที่ได้รับการปรุงแต่งแล้วตามกรรมวิธีที่มีอยู่ และมีคุณสมบัติเปลี่ยนไปตามเป้าหมายของการศึกษาที่วางไว้ (สมคิด บางโม, 2524) โดยมีลักษณะกระบวนการในการผลิตตามแผนภาพข้างล่างนี้

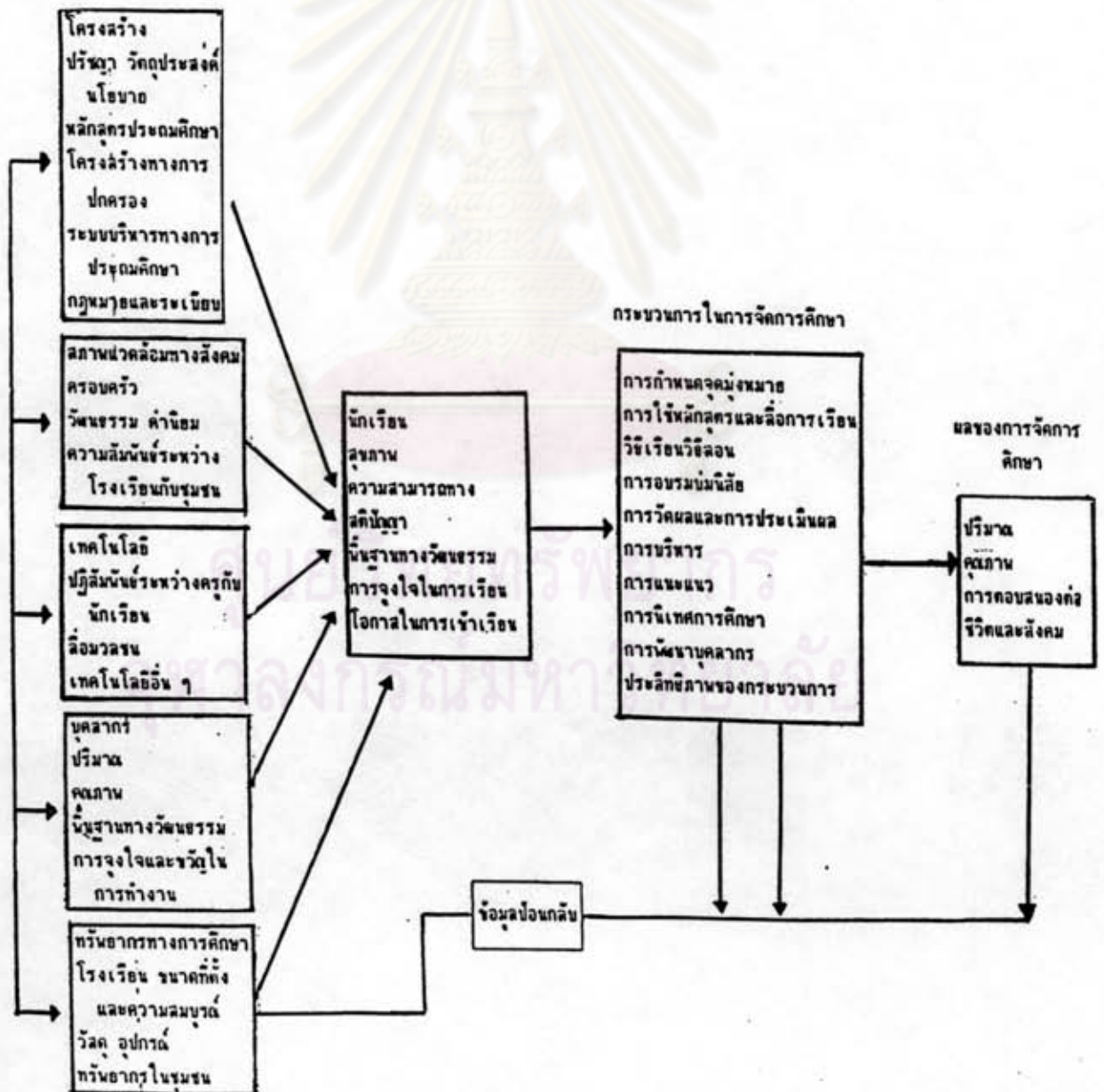

(สมพงษ์ เกษมสิน, 2513)

จากแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการทางการศึกษาของนักการศึกษาดังกล่าว ได้มีผล สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาไทยในการประชุมสัมมนาการปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการประถมศึกษาของสำนักงานคณะ

กรรมการการศึกษาแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในปีพุทธศักราช 2525-2534 ซึ่งได้มีการกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ตามกระบวนการทางการศึกษาดังกล่าวข้างต้นโดยมีการวิเคราะห์สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งในแง่ของปัจจัยป้อน กระบวนการ และผลของการจัดการศึกษาโดยมีรายละเอียดใกล้เคียงกันกับแนวคิดดังกล่าว แต่มีความครอบคลุมและเหมาะสมกับการศึกษาของไทยโดยเฉพาะการประถมศึกษามากกว่า ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิรูปแบบการวิเคราะห์องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา

ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนเกิดการเรียนรู้ และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะการประถมศึกษา ทั้งนี้เพราะการประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาภาคบังคับที่ทุกคนต้องเรียน และเป็นการศึกษาในระดับเดียวที่เป็นรากฐานของการศึกษาของประเทศ ทำให้การประถมศึกษาเป็นการศึกษาที่สำคัญยิ่งกว่าการศึกษาในระดับใด ๆ โดยการประถมศึกษานั้นมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการของเด็กด้วยการอบรมสั่งสอน มุ่งให้เด็กอ่านออกเขียนได้เป็นสำคัญ ปลุกฝังคุณธรรมและปรับปรุงตัวเองให้มีการดำเนินชีวิตในสังคมท้องถิ่นของคนอย่างมีความสุข โดยวิธีคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ตามความเหมาะสมในอดีตได้มีผู้ให้ความหมายของการประถมศึกษาไว้หลายท่าน อาทิเช่น

อาไพ สุจริตกุล (2516) กล่าวว่า การศึกษามีความหมายกว้างครอบคลุมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับนี้ คือ "สิ่งใด กิจกรรมใด และวิธีการใด ๆ ที่มีอยู่ นำเข้ามาหรือจัดขึ้นในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้ห่างไกลไปจากแนวทางที่ถูกต้องควร สิ่งนั้นกิจกรรมนั้นวิธีการนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการประถมศึกษา"

สมาน แสงมะลิ (2515) กล่าวว่า "การประถมศึกษาเป็นการศึกษาสำหรับทวยราษฎร์ หรือการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ทุกคนจะต้องมีความรู้ขั้นต่ำในการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดีของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประชาชนมีส่วนมีเสียงในการปกครองประเทศ"

ปรีชา นิพนธ์พิทยา (2524) กล่าวว่า การประถมศึกษา หมายถึง "การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับคนทุกคนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนสมบูรณ์พร้อมที่จะเป็นพลเมืองดีและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข"

ดังนั้นพอจะสรุปได้ว่า การประถมศึกษา หมายถึง การศึกษาเบื้องต้น ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ให้กับเด็ก เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีประสบการณ์และทักษะขั้นพื้นฐานเพียงพอในการดำรงชีวิตได้ในสังคมอย่างปกติสุขและพร้อมที่จะเป็นพลเมืองดี

จากประวัติการศึกษาอันยาวนานของประเทศไทย การประณตศึกษานับเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของรัฐที่มุ่งจัดประสบการณ์ให้ผู้ที่อยู่ในวัยเรียนได้มีความรู้ความสามารถพื้นฐานและมีคุณสมบัติต่าง ๆ ตามความต้องการของรัฐและสังคม ซึ่งแตกต่างกันออกไปตามกาลสมัย ทั้งนี้เป็นไปตามนโยบายในการบริหารประเทศ แนวคิดและความเชื่อของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง การจัดการประณตศึกษาอย่างเป็นทางการเป็นแบบแผนได้เริ่มมีขึ้นตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งมีพระราชประสงค์จะจัดการศึกษาเพื่อทวยราษฎร์ จนได้พัฒนาเป็นการประณตศึกษาในรูปของการศึกษาภาคบังคับตามพระราชบัญญัติประณตศึกษา พ.ศ. 2464 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว การจัดการศึกษาในระยะที่ประเทศไทยอยู่ภายใต้การปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชจึงมีจุดมุ่งหมายและการจัดดำเนินการเป็นไปตามพระราชประสงค์ และขึ้นอยู่กับพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเสนาบดีข้าราชการสำนักที่มีความสามารถในขณะนั้น

ย้อนไปในอดีตเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี เสนาบดีกระทรวงธรรมการ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้มีบทบาทต่อการริเริ่มในพระราชบัญญัติประณตศึกษาได้กล่าวว่า "การจัดการศึกษาสำหรับหมู่คณะ จะจัดให้สูงเพียงใดก็ไม่ใช่อะไรอันแท้จริงของชาติ" บราวนิ่ง (Browning) กวีผู้มีชื่อเสียงได้กล่าวว่า "อย่าเพียรแต่สร้างยักษ์และเทวดาเลย จงพยายามยกคนทั้งชาติให้สูงขึ้นพร้อมกันเถิด" (กระทรวงศึกษาธิการ, 2507) แม้แต่สหรัฐอเมริกา ทัอมัส เจฟเฟอร์สัน (Thomas Jefferson) อดีตประธานาธิบดี ของสหรัฐอเมริกายังได้เคยกล่าวไว้ว่า "ถ้าหากจะต้องเลือกเอาระหว่างการศึกษาระดับประถมศึกษาและการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยแล้ว ก็เห็นจะต้องรามือจากเรื่องมหาวิทยาลัย และหันไปเร่งมือทางการศึกษาระดับประถมศึกษา เพราะว่าจัดการศึกษาเพื่อให้ประเทศจรรโลงอยู่ได้ ดีกว่าจะทำนุบำรุงชนหมู่น้อยให้รู้มาก และทิ้งคนหมู่มากให้ไร้ความรู้ การปล่อยให้ฝูงชนส่วนใหญ่มลายอยู่นั้น เป็นอันตรายอย่างใหญ่หลวงต่อความเป็นชาติ" (อ้างถึงใน กมลกาญจน์ เกษไชย, 2500)

เมื่อการประณตศึกษามีความสำคัญมากดังนี้ รัฐจึงได้มุ่งขยายการศึกษาและปรับปรุงคุณภาพมาเป็นลำดับจนถึงยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคที่สถาบันต่าง ๆ ให้ความ

สำคัญเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น ไม่ว่าจะ เป็นสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงมหาดไทย หรือแม้แต่สถาบันสื่อมวลชน อันได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ ก็มีส่วนเข้ามาร่วมให้การศึกษาในระดับประถมศึกษาเช่นกัน และมากขึ้นตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม การจัดการประถมศึกษาในหลายทศวรรษที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันยังมีปัญหาสำคัญ ๆ เกี่ยวกับคุณภาพการประถมศึกษาอีกหลายประการที่ต้องแก้ไข เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการตามหลักสูตรไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งมีผลต่อการตกต่ำขั้นและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน รวมถึงปัญหาสุขภาพอนามัยของนักเรียน ซึ่งมีผลกระทบทางอ้อมต่อการเรียนการสอน ฯลฯ ซึ่งปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อพัฒนาคุณภาพของการประถมศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือของสถาบันต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะสถาบันสื่อมวลชน ทั้งนี้เพราะสถาบันสื่อมวลชนเป็นสถาบันที่เสนอข่าวคราวความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นประจำ ดังนั้นจึงเปรียบเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์บ้านเมืองเรา โดยเฉพาะการประถมศึกษาว่ามีความเคลื่อนไหวไปในทิศทางใด มีปัญหาและแนวทางแก้ไขอย่างไร โดยเฉพาะสื่อมวลชนที่มีคุณสมบัติแตกต่างไปจากสื่อมวลชนประเภทอื่น อันได้แก่ หนังสือพิมพ์ ทั้งนี้เพราะหนังสือพิมพ์สามารถเก็บเป็นหลักฐานได้นาน ใช้สอบข้อเท็จจริง และแก้ไขได้ นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ยังให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ และส่งผลกระทบต่อวงมวการต่าง ๆ ของชุมชน ซึ่งหนังสือพิมพ์มีขอบเขตของการวางตลาดจำหน่ายอยู่ ผลงานของหนังสือพิมพ์เป็นเครื่องแสดงถึงความนึกคิดของคณะผู้จัดทำและในบางครั้งอาจเน้นถึงความต้องการและแนวความคิดของชุมชนด้วย ซึ่งกล่าวโดยรวมจุดประสงค์ใหญ่ของหนังสือพิมพ์นั้นมีอยู่ 3 ประการคือ

1. เพื่อให้ความรู้แก่ผู้อ่านในเรื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนประเทศและโลก
2. เพื่อวิพากษ์วิจารณ์ข่าวต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสังคม
3. เพื่อเป็นสื่อในการโฆษณากิจการต่าง ๆ (สุภาพันท์ สุนทรมณี, 2515)

หนังสือพิมพ์จึงเป็นสื่อมวลชนราคาถูกที่สุด แพร่หลายที่สุด และสามารถเข้าถึง ประชาชนส่วนใหญ่ได้ สำหรับประเทศไทยนั้นในปัจจุบันมีหนังสือพิมพ์รายวันจำหน่ายทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่น ๆ อยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ไทยรัฐ เดลินิวส์ สยามรัฐ มติชน บ้านเมือง เดลิมีเรอร์ แนวหน้า ข่าวสด ฯลฯ ทั้งนี้ อาจแบ่งหนังสือพิมพ์รายวันของไทยออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. หนังสือพิมพ์รายวันประเภทคุณภาพ (Quality Newspapers) ได้แก่ หนังสือพิมพ์ที่เนื้อหาส่วนใหญ่ประกอบด้วยข่าวและบทความประเภทหนักสมองหรือประเภทที่ผู้อ่านได้รับความพอใจช้า (hard news หรือ delayed-reward news) ซึ่งได้แก่ข่าวหรือบทความที่ต้องใช้ความคิดความเข้าใจมากพอสมควร และมีผลให้ความรู้ ความคิดแก่ผู้อ่านในระยะยาว เช่น ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวธุรกิจ เป็นต้น หนังสือพิมพ์ที่จัดเข้าประเภทคุณภาพได้แก่ สยามรัฐ มติชน ฯลฯ

2. หนังสือพิมพ์รายวันประเภทประชานิยม (Popular Newspapers) ได้แก่ หนังสือพิมพ์ที่เนื้อหาส่วนใหญ่ประกอบด้วยข่าวหรือบทความประเภทเบาสมองหรือประเภทที่ผู้อ่านได้รับความพอใจทันที (soft news หรือ immediate-reward news) ซึ่งได้แก่ ข่าวที่สนองความพอใจทางอารมณ์แก่ผู้อ่านในขณะที่ได้อ่าน เช่น เกิดความตื่นเต้น หวาดเสียว สนุกสนาน ข่าวประเภทนี้ประกอบด้วยข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา ข่าวสังคม ข่าวอาชญากรรม เป็นต้น หนังสือพิมพ์ประเภทนี้มีผู้นิยมอ่านทุกระดับชั้น จำนวนจำหน่ายสูง มีนโยบายให้อ่าน เพื่อพักผ่อนสมอง และก่อให้เกิดความรู้สึกทางอารมณ์ได้มาก หนังสือพิมพ์ที่จัดเข้าเป็นประเภทประชานิยม ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ ฯลฯ

3. หนังสือพิมพ์รายวันประเภทกึ่งคุณภาพกึ่งประชานิยม (Mixed Quality and Popular Newspapers) เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีลักษณะเนื้อหาผสมผสานระหว่างหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพและหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม ได้แก่ บ้านเมือง แนวหน้า ฯลฯ (บุญเลิศ ศุภคิลก, 2527)

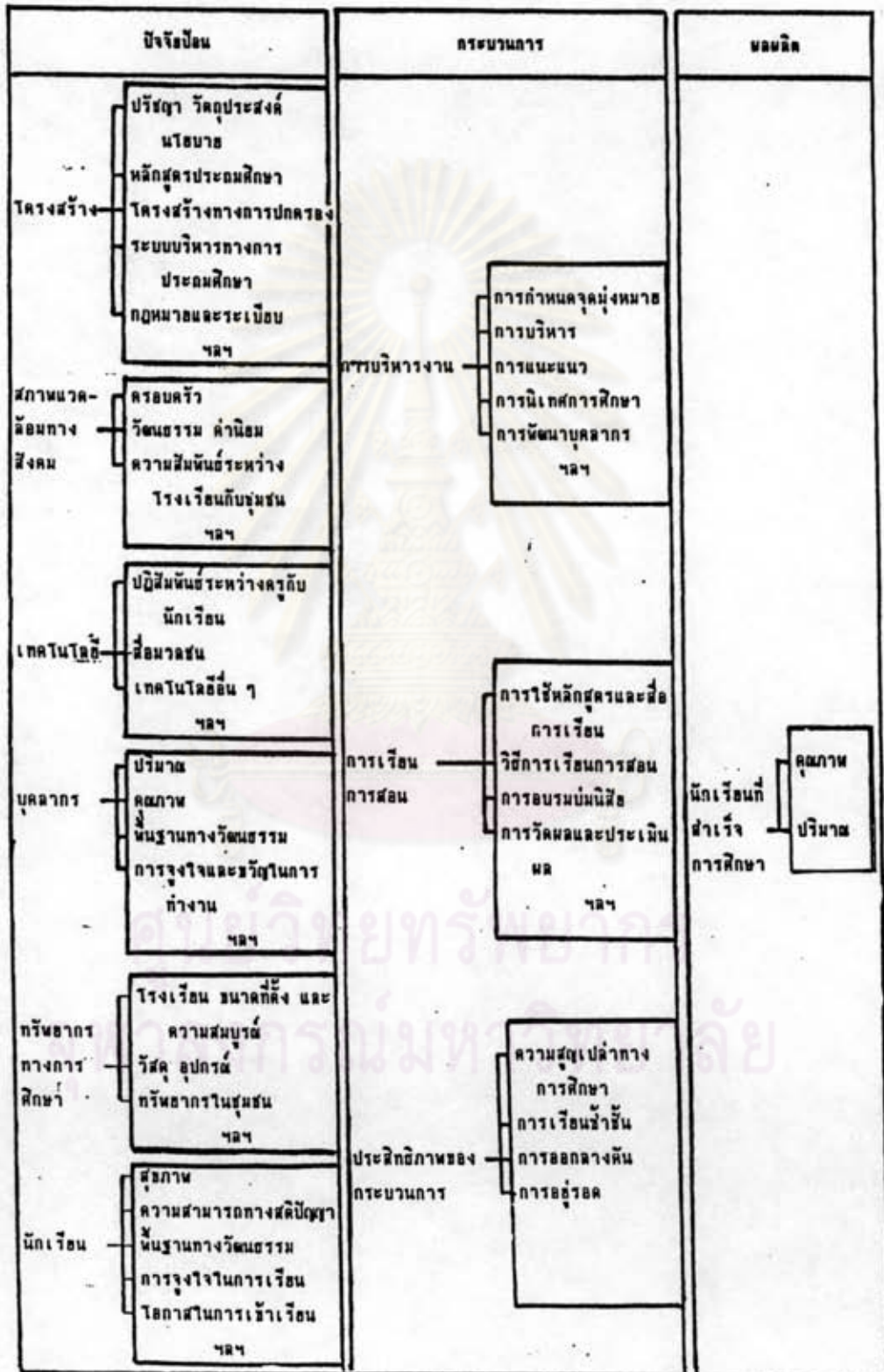
ดังนั้น เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ด้านการศึกษาจากหนังสือพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว จึงจำเป็นต้องศึกษาเนื้อหาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับอย่างถ่องแท้ และศึกษาแนวโน้มของหนังสือพิมพ์ประเภทต่าง ๆ เพื่อนำมาประกอบ

เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาต่อไป และเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่สนใจศึกษาเนื้อหาจากหนังสือพิมพ์สามารถเลือกศึกษาเนื้อหาจากหนังสือพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ได้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ และมีเนื้อหาครอบคลุมตามความต้องการ โดยในการศึกษาเนื้อหาของสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ให้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษานั้น วิธีการที่เหมาะสม ได้แก่ การศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับการประถมศึกษาในด้านต่าง ๆ ตามการจำแนกข้อมูลเกี่ยวกับการประถมศึกษาในแผนภูมิการวิเคราะห์องค์ประกอบที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2525-2534 ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาจัดหมวดหมู่และปรับปรุงรูปแบบของแผนภูมิการจำแนกเนื้อหาเกี่ยวกับการประถมศึกษา ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิการจำแนกเนื้อหาเกี่ยวกับการประถมศึกษา

การศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับการประถมศึกษาที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์นั้น จะทำให้ผู้คนทั่วไปได้รับทราบเกี่ยวกับสภาพและความเคลื่อนไหวของการประถมศึกษา ในปัจจุบันในด้านต่าง ๆ ตามการรายงานของสื่อมวลชนประเภทหนึ่งคือ หนังสือพิมพ์ ซึ่งถือว่าเป็นกระบอกเสียงของวงการศึกษในบ้านเราอย่างหนึ่ง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวกับการประถมศึกษาในหนังสือพิมพ์รายวัน จำนวน 6 ชื่อฉบับ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ หนังสือพิมพ์แนวหน้า หนังสือพิมพ์บ้านเมือง หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน และหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่มียอดจำหน่ายสูงสุดเป็นลำดับที่ 1 และ 2 ในแต่ละประเภท (Print Media, 1990 อ้างถึงใน ฝรั่งค์ศักดิ์ ศรีทานันท์, 2534) ว่าได้เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษามากน้อยเพียงใด นำเสนอจากแหล่งข้อมูลกลุ่มใด และแหล่งข้อมูลนั้นมีการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษามากน้อยเพียงใด โดยจากการศึกษาเนื้อหาในหนังสือพิมพ์รายวันจำนวน 6 ชื่อฉบับ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง 31 มีนาคม พ.ศ.2537 รวม 540 ฉบับ สามารถจำแนกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้เป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มข้าราชการการเมือง และกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งการจำแนกข้อมูลดังกล่าวนี้ ก็เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับผู้สนใจได้ทราบถึงแหล่งที่มาของข่าวการศึกษา ความถี่ในการเสนอข่าวของแหล่งข้อมูลแต่ละกลุ่ม ตลอดจนภาพรวมของข้อมูลเกี่ยวกับการประถมศึกษาในปัจจุบัน โดยจะศึกษาในช่วงระยะเวลา 3 ปีคือ ปีพุทธศักราช 2535 ถึงปีพุทธศักราช 2537 ทั้งนี้เนื่องจากระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาหลังการประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษาฉบับใหม่ คือ หลักสูตรประถมศึกษา ปีพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) อันเป็นหลักสูตรที่มีการปรับปรุงจากหลักสูตรประถมศึกษาปีพุทธศักราช 2521 ที่มีการใช้มาเป็นระยะเวลาถึง 10 ปีแล้ว ดังนั้น ระยะเวลาดังกล่าวจึงเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมในการศึกษาถึงเนื้อหาเกี่ยวกับการประถมศึกษาที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวัน ทั้งนี้ก็เพื่อศึกษาถึงผลสะท้อนที่ได้จากการประกาศใช้หลักสูตรดังกล่าว ประกอบกับระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-พ.ศ.2539) แผนการศึกษาแห่งชาติปีพุทธศักราช 2535 แผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 7 (2535-2539) ของสำนักงานคณะกรรมการการ

ประถมศึกษาแห่งชาติ รวมถึงแผนพัฒนาการศึกษาของหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประถมศึกษา และเป็นช่วงระยะเวลาที่เกิดเหตุการณ์ไม่สงบทางการเมืองมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบริหารประเทศใหม่อีกด้วย ทำให้ระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาวิจัยตามแนวเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ข่าวการศึกษาที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พุทธศักราช 2535-2537 ในด้านปัจจัยป้อน กระบวนการ และผลผลิต
2. เพื่อวิเคราะห์ข่าวการศึกษาในด้านปัจจัยป้อน กระบวนการ และผลผลิตที่สัมพันธ์กับแนวนโยบายในแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 7 (2535-2539) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และแนวนโยบายในแผนพัฒนาการศึกษาของหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประถมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับการประถมศึกษาจากหนังสือพิมพ์รายวันไทยที่มียอดจำหน่ายสูงสุดในลำดับที่ 1 และ 2 จากหนังสือพิมพ์ 3 ประเภท รวม 6 ชื่อฉบับ อันได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ หนังสือพิมพ์แนวหน้า หนังสือพิมพ์บ้านเมือง หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน และหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ที่จำหน่ายระหว่างวันที่ 1 มกราคม พุทธศักราช 2535 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พุทธศักราช 2537 รวมระยะเวลา 3 ปี
2. เกณฑ์ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ยึดถือตามการจำแนกข้อมูลเกี่ยวกับการประถมศึกษาในแผนภูมิการวิเคราะห์องค์ประกอบที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2525-2534
3. ในการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวเกี่ยวกับการประถมศึกษาจากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย จะวิเคราะห์เฉพาะข่าวในหน้าการศึกษาของหนังสือพิมพ์รายวันแต่ละประเภทเท่านั้น โดยจะไม่พิจารณาข่าวในหน้าอื่นรวมถึงบทความทางการศึกษา

4. ในการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวเกี่ยวกับการประถมศึกษาในหนังสือพิมพ์รายวัน ผู้วิจัยจะวิเคราะห์เนื้อหาใน 3 ด้าน คือ ปัจจัยป้อน กระบวนการ และ ผลผลิต

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิเคราะห์เนื้อหาข่าวในหนังสือพิมพ์รายวัน ผู้วิจัยจะวิเคราะห์เฉพาะเนื้อหาข่าวที่ปรากฏอย่างชัดเจนว่าเป็นเนื้อหาข่าวที่เกี่ยวกับการประถมศึกษา โดยจะไม่พิจารณาข้อเท็จจริงใด ๆ ทั้งสิ้นนอกจากเนื้อหาข่าวที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรในหน้าหนังสือพิมพ์เท่านั้น และเนื้อหาข่าวที่ซ้ำกันในหนังสือพิมพ์ประเภทเดียวกัน จะเลือกวิเคราะห์เพียงเนื้อหาเดียวจากหนังสือพิมพ์ที่มียอดขายสูงสุดในแต่ละประเภท

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การประถมศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับทุกคนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะเป็นพลเมืองดีและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข มีลักษณะเป็นระบบที่ประกอบด้วย ปัจจัยป้อน กระบวนการ และผลผลิต

หนังสือพิมพ์รายวัน หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่ออกจำหน่ายเป็นรายวันประจำทุกวันในกรุงเทพมหานคร ซึ่งตีพิมพ์เป็นภาษาไทย และมียอดจำหน่ายสูงสุดเป็นลำดับที่ 1 และ 2 ในหนังสือพิมพ์ 3 ประเภท อันได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ หนังสือพิมพ์แนวหน้า หนังสือพิมพ์บ้านเมือง หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน และหนังสือพิมพ์สยามรัฐ

หนังสือพิมพ์รายวันประเภทคุณภาพ หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่เนื้อหาส่วนใหญ่ประกอบด้วยข่าวและบทความประเภทหนักสมอง หรือประเภทที่ผู้อ่านได้รับความพอใจซ้ำ ต้องใช้ความคิดและความเข้าใจมากพอสมควร และมีผลให้ความรู้ความคิดแก่ผู้อ่านในระยะยาว เช่น ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งได้แก่หนังสือพิมพ์สยามรัฐ และหนังสือพิมพ์มติชน

หนังสือพิมพ์รายวันประเภทประชานิยม หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่เนื้อหาส่วนใหญ่ประกอบด้วย ข่าวหรือบทความประเภทเบาสมองหรือประเภทที่ผู้อ่านได้รับความพอใจทันที เช่น ข่าวกีฬา ข่าวสังคม ข่าวอาชญากรรม เป็นต้น มีผู้นิยมอ่านทุกระดับชั้น จำนวนจำหน่ายสูง มีนโยบายให้อ่านเพื่อพักผ่อนสมอง และก่อให้เกิดความรู้สึกทางอารมณ์ได้มาก ซึ่งได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์

หนังสือพิมพ์รายวันประเภทถึงคุณภาพถึงประชานิยม หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่มีลักษณะ เนื้อหาผสมผสานระหว่างหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพและหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม ซึ่งได้แก่ หนังสือพิมพ์บ้านเมือง และหนังสือพิมพ์แนวหน้า

พุทธศักราช 2535-2537 หมายถึง ระยะเวลาที่หนังสือพิมพ์ออกจำหน่ายระหว่างวันที่ 1 มกราคม พุทธศักราช 2535 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พุทธศักราช 2537 รวมระยะเวลา 3 ปี

การวิเคราะห์เนื้อหา หมายถึง วิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์สาร (Message) ในที่นี้หมายถึง การศึกษาถึงลักษณะเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับการประถมศึกษาในหนังสือพิมพ์รายวันโดยวิธีการจัดประเภทและวัดความถี่

ข่าวการประถมศึกษา หมายถึง เนื้อหาข่าวเกี่ยวกับการประถมศึกษาที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวัน ไม่รวมเนื้อหาที่เป็นโฆษณา นวนิยาย นิทาน และบทความ ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ได้จำแนกเนื้อหาออกเป็น 3 ด้าน คือ ปัจจัยป้อน กระบวนการ และผลผลิต

ปัจจัยป้อน หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการจัดการประถมศึกษาอันได้แก่

1. โครงสร้าง หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับโครงสร้างต่าง ๆ ในการจัดการประถมศึกษา อันได้แก่ ปรัชญาการศึกษา วัตถุประสงค์ของการประถมศึกษา นโยบายการศึกษา หลักสูตรประถมศึกษาในด้านของตัวหลักสูตร จุดหมายของหลักสูตรและโครงสร้างของหลักสูตร โครงสร้างการประถมศึกษาทางด้านการปกครองและระบบบริหารของการประถมศึกษา กฎหมายและระเบียบ ฯลฯ เช่น คณะรัฐมนตรีเห็นชอบตาม กระทรวงศึกษาธิการแจกหนังสือประถมทั่วประเทศ ฯลฯ

2. สภาพแวดล้อมทางสังคม หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางสังคมในด้านต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการประถมศึกษา อันได้แก่ ครอบครัว วัฒนธรรม ค่านิยม ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ฯลฯ เช่น พ่อ-แม่ที่ครอบครัวยากจนสร้างแรงกดดันทางจิตชีวิต ฯลฯ

3. เทคโนโลยี หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการจัดการประถมศึกษา อันได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในด้านการสอน การอบรม และการปกครอง สื่อมวลชนรวมถึงเทคโนโลยีอื่น ๆ เช่น การจัดชั้นเรียน หลักสูตร วิธีสอน การประเมินผล วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน ฯลฯ เช่น วิชาการหัดเขียนไทยไม่ขีด เร่งพัฒนาทักษะเสริมการสอน ฯลฯ

4. บุคลากร หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับบุคลากรในระดับประถมศึกษา อันได้แก่ ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารสำนักงาน ศึกษานิเทศก์ เจ้าหน้าที่ในสำนักงาน และคณาจารย์โรงเรียน ในด้านของปริมาณ คุณภาพ พื้นฐานทางวัฒนธรรม การจูงใจและขวัญในการทำงาน ฯลฯ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา ปลัด โรงเรียนสอนเด็กชาวเขาได้แต่ครูไฟแรงพร้อมเสียสละ ฯลฯ

5. ทรัพยากรทางการศึกษา หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับทรัพยากรทางการศึกษา อันได้แก่ โรงเรียน ขนาดที่ตั้ง ความสมบูรณ์ วัสดุ อุปกรณ์ ทรัพยากรในชุมชน ฯลฯ เช่น ห่วงอนาคตไม่มีที่สร้างโรงเรียน "วิจิตร" เสนอจัดอุทยานการศึกษา ฯลฯ

6. นักเรียน หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับนักเรียนในระดับประถมศึกษา ในด้านต่าง ๆ อันได้แก่ ด้านสุขภาพ ความสามารถทางสติปัญญา พื้นฐานทางวัฒนธรรม การจูงใจในการเรียน โอกาสในการเข้าเรียน ฯลฯ เช่น เร่งหาวิธีแก้วิกฤติเด็กไทย คุณธรรม-ปัญหา-โภชนาการ ฯลฯ

กระบวนการ หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา อันได้แก่

1. การบริหารงาน หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารงานในโรงเรียนระดับประถมศึกษาในด้านต่าง ๆ อันได้แก่ งานวิชาการ การแนะแนว การนิเทศการศึกษา การพัฒนาบุคลากร ฯลฯ เช่น คณะกรรมการข้าราชการครู ปรบยยุทธศาสตร์บริหารบุคคลช่วยเพื่อนครูมีหวังเห็นความก้าวหน้า ฯลฯ

2. การเรียนการสอน หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา อันได้แก่ การกำหนดจุดมุ่งหมาย การใช้หลักสูตร และสื่อการเรียน วิธีเรียนวิธีสอน การอบรมบ่มนิสัย การวัดประเมินผล ฯลฯ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติพร้อมคุยเปิดอกแก้ระบบประเมินนักเรียน ฯลฯ

3. ประสิทธิภาพของกระบวนการ หมายถึง เนื้อหาในด้านต่าง ๆ ที่มีผลหรือมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา อันได้แก่ ความสูญเปล่าทางการศึกษา การเรียนซ้ำชั้น การออกกลางคัน การอยู่รอดตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีผลต่อความเจริญก้าวหน้าหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการดำเนินการต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ฯลฯ เช่น กรรมการเด็กเล็กชิมชั้บข้อมูลปัญหาก่อนลงมือหาแนวทางแก้ไข ฯลฯ

ผลผลิต หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นผลมาจากกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน ในระดับประถมศึกษา อันได้แก่

1. คุณภาพของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา หมายถึง เนื้อหาในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคุณภาพของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา เช่น ระบุเด็กต่างจังหวัดอ่านหนังสือไม่ออก ฯลฯ

2. ปริมาณของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา หมายถึง เนื้อหาในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับจำนวนของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา เช่น ชี้ช่องแก้ปัญหาเด็กจบป.6 ไม่เรียนต่อ ฯลฯ

แหล่งข้อมูล หมายถึง บุคคลหรือหน่วยงานที่ให้ข้อมูล ซึ่งระบุไว้ในเนื้อหาเกี่ยวกับการประถมศึกษาในหนังสือพิมพ์รายวัน ในการวิเคราะห์ครั้งนี้แบ่งแหล่งข้อมูลออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้บริหารการศึกษา ครู อาจารย์ หมายถึง บุคคลหรือหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ อธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ ครู อาจารย์ ฯลฯ ที่เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการประถมศึกษา

2. กลุ่มข้าราชการการเมือง นักการเมือง หมายถึง บุคคลที่ทำงานอยู่ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี รัฐมนตรีช่วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการธิการ ฯลฯ ที่เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการประถมศึกษา

3. กลุ่มอื่น ๆ หมายถึง กลุ่มชาวต่างประเทศ หน่วยงานต่างประเทศ กลุ่มบุคลากรทางศาสนา และบุคคลหรือหน่วยงานอื่นที่ไม่สามารถจัดเข้ากลุ่มใดกลุ่มหนึ่งดังกล่าวข้างต้น ที่เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการประถมศึกษา

การวิเคราะห์ข่าวการประถมศึกษาที่สัมพันธ์กับนโยบาย หมายถึง การวิเคราะห์ข่าวการประถมศึกษาในด้านปัจจัยป้อน กระบวนการ และผลผลิต ที่สัมพันธ์กับนโยบายในแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 7 (2535-2539) ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และนโยบายในแผนพัฒนาการศึกษาของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประถมศึกษานอกเหนือจากนโยบายในแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 7 (2535-2539) ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

นโยบายในแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 7 (2535-2539) ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หมายถึง นโยบายในแผนพัฒนาการศึกษาที่กำหนดขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ส.ป.ช.) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการประถมศึกษาในระหว่างปีพุทธศักราช 2535-2539

นโยบายในแผนพัฒนาการศึกษาของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประถมศึกษา หมายถึง นโยบายในแผนพัฒนาการศึกษาที่กำหนดขึ้นโดยหน่วยงานอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประถมศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาระหว่างปีพุทธศักราช 2535-2539 อันได้แก่

1. นโยบายการศึกษากรุงเทพมหานคร ปี 2536-2539
2. นโยบายในแผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)
3. นโยบายในแผนพัฒนาการศึกษาเอกชน ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) เฉพาะระดับประถมศึกษา
4. นโยบายในแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ของกรมวิชาการ
5. นโยบายในแผนพัฒนาวิชาชีพครูของคุรุสภา (พ.ศ. 2535-2539)
6. นโยบายในแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ระยะที่ 7 พ.ศ. 2535-2539 ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงสภาพและความเป็นไปของการประถมศึกษา ตามการรายงานของหนังสือพิมพ์รายวัน
2. ทราบถึงลักษณะและปริมาณของข่าวการศึกษา จำแนกตามเนื้อหาต่าง ๆ จำแนกตามกลุ่มของผู้ให้ข้อมูล และตามการรายงานของหนังสือพิมพ์แต่ละประเภทซึ่งจะเป็นประโยชน์ใช้เป็นข้อมูลเพื่ออ้างอิงในการวิจัย
3. ทราบถึงปริมาณของข่าวการศึกษาในด้านปัจจัยป้อน กระบวนการ และผลผลิตที่สัมพันธ์กับแนวนโยบายในแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 7 (2535-2539) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และแนวนโยบายในแผนพัฒนาการศึกษาของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประถมศึกษา